ئاساسىي قاتلام تەشكىلاتلىرى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، ئىسلاھاتنى ئومۇميۈزلۈك چوڭقۇرلاشتۇرۇشتا تۈرتكە بولۇپ، قەتئىي تەۋرەنمەي 4 - ئومۇمىي يىغىننىڭ تۈرلۈك ئورۇنلاشتۇرمىلىرىنى پۇختا، ئىنچىكە ئەمەلىيلەشتۈرۈش كېرەك

(بېشى 1 - بەتتە)

ئەمەلىيلەشتۈرۈشكە كاپالەتلىك قىلىشتىكى رەھبەرلىك رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، «شۇجى تۇتۇش، شۇجىنى تۇتۇش»تا چىڭ تۇرۇپ، پارتىيە قۇرۇلۇشى خىزمىتىنى تۇتۇشنىڭ بىرىكمە كۈچىنى شەكىللەندۈرۈش كېرەك. بىرتۇتاش پىلانلاپ ئالغا سىلجىتىشتا چىڭ تۇرۇش كېرەك. ئورگان پارتىيە قۇرۇلۇشى خىزمىتىنىڭ كەسپىي خىزمەتلەر بىلەن چوڭقۇر يۇغۇرۇلۇشى، بىر - بىرىنى ئىلگىرى سۈرۈشكە تۈرتكە بولۇپ، كۆڭۈلدىكىدەك نازارەت قىلىشنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ئورگانلاردىكى پارتىيە ئەزالىرى - كادىرلارنى مەۋقەنى ئىش ئورنىغا قويۇپ، تۆھپە قوشۇپ نەتىجە يارىتىشقا يېتەكلەپ ۋە رىغبەتلەندۈرۈپ، پارتىيە قۇرۇلۇشى خىزمىتىنىڭ قاراتمىلىقى ۋە ئۈنۈملۈكلۈكىنى كۈچەيتىپ، پارتىيە مەركىزىي كومىتېتىنى خاتىرجەم قىلىدىغان، خەلق ئاممىسىنى رازى قىلىدىغان نەمۇنىلىك ئورگان قۇرۇش كېرەك؛ پارتىيە رەھبەرلىكىنى كۈچەيتىش بىلەن شىركەت ئىدارە قىلىشنى مۇكەممەللەشتۈرۈشنى بىرلىككە كەلتۈرۈپ، ھەرقايسى ھالقىلارغا سىڭدۈرۈپ، ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرىنىڭ ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەتكە مۇلازىمەت قىلىش، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئاممىسىنى ئۇيۇشتۇرۇش، ئاساسىي قاتلام ئىدارە قىلىشقا قاتنىشىشتىكى كۈچەش نۇقتىسىنى توغرا تېپىپ، كارخانا پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى شىركەت ئىدارە قىلىش قۇرۇلمىسى ئىچىگە كىرگۈزۈپ، پارتىيەنىڭ تەشكىلى، رولى، پائالىيىتى، ئەۋزەللىكى ۋە رەھبەرلىكىنىڭ تولۇق قاپلىنىشىنى ئىشقا ئاشۇرۇش كېرەك. كۈچلۈك ئاساسىي قاتلام قوشۇنى قۇرۇش كېرەك. ئاساسىي قاتلامنى تۇتۇش، ئۇل سېلىشتا چىڭ تۇرۇپ، كادىرلار قوشۇنى قۇرۇلۇشى ۋە پارتىيە ئىشلىرى خىزمىتى قوشۇنى قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، كۈچەپ تۈزۈمنى، قوشۇننى، خىزمەت كاپالىتىنى يەنىمۇ كۈچەيتىپ، ئاساسىي قاتلام پارتىيە قۇرۇلۇشىدا ئىدىيەدە يېڭىلىق يارىتىش، مېخانىزمدا يېڭىلىق يارىتىش، ۋاستىدە يېڭىلىق يارىتىشنى ئالغا سىلجىتىپ، پارتىيە ياچېيكىلىرىنى ئۆلچەملەشتۈرۈش، قېلىپلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىنى ئالغا سىلجىتىپ، ھەقىقىي تۈردە پارتىيە ئىشلىرى خىزمىتى ئىش ئورنىنى ئىختىساسلىقلارنى يېتىشتۈرىدىغان مۇھىم سۇپا قىلىپ، پارتىيە ئەزالىرىنى تەربىيەلەش، باشقۇرۇشنى چىڭىتىپ، تىرىشىپ ئاساسىي قاتلام پارتىيە تەشكىلاتلىرىنى مۇستەھكەم جەڭگىۋار قورغانغا ئايلاندۇرۇش كېرەك.

يىغىندا مۇنداق تەكىتلەندى: باش شۇجى شى جىنپىڭنىڭ مەركەز ئىسلاھاتنى ئومۇميۈزلۈك چوڭقۇرلاشتۇرۇش كومىتېتىنىڭ 11 - قېتىملىق يىغىنىدا قىلغان مۇھىم سۆزىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، پارتىيە 19 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 4 - ئومۇمىي يىغىنىنىڭ «قارارى»نى تۈپ مىزان قىلىشتا چىڭ تۇرۇپ، ئىجتىمائىي مۇقىملىق ۋە ئەبەدىي ئەمىنلىك باش نىشانىنى زىچ چۆرىدەپ، خىزمەت تەپەككۇرى ۋە خىزمەت تۈزۈلمىسىنى يەنىمۇ ئايدىڭلاشتۇرۇپ، كۈچەپ دەل جايىدا پىلانلاش، دەل جايىدا يولغا قويۇشقا كۈچ سەرپ قىلىپ، دادىل ئىسلاھ قىلىپ، يېڭىلىق يارىتىپ، ئۆتكەلگە ھۇجۇم قىلىپ قىيىنچىلىقلارنى يېڭىشنى چىڭ تۇتۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ نۇقتىلىق ساھەلىرى ۋە ئاچقۇچلۇق ھالقىلىرىدىكى ئىسلاھاتنى پائال ئالغا سىلجىتىشتا يېڭى نەتىجە - ئۈنۈمنى قولغا كەلتۈرۈپ، تۈرلۈك ئىسلاھاتلارنىڭ تۈزۈمنىڭ تېخىمۇ پىشىپ يېتىلىشىگە، تېخىمۇ تۇراقلىشىشىغا يېقىنلىشىشىغا تۈرتكە بولۇپ، تۈرلۈك ئىسلاھاتلارنى بىر - بىرىنى تولۇقلاپ، ئۆزئارا تەسىر كۆرسىتىش ئىمكانىيىتىگە ئىگە قىلىپ، ھەقىقىي تۈردە 4 - ئومۇمىي يىغىننىڭ تۈرلۈك ئورۇنلاشتۇرمىلىرىنى پۇختا، ئىنچىكە ئەمەلىيلەشتۈرۈش كېرەك.

يىغىندا «ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم، ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ‹جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيەسى مەركىزىي كومىتېتى، گوۋۇيۈەننىڭ شەھەر، يېزىلارنىڭ يۇغۇرما تەرەققىيات تۈزۈلمە - مېخانىزمى ۋە سىياسەت سىستېمىسىنى ئورنىتىش، تاكامۇللاشتۇرۇش توغرىسىدىكى پىكرى›نى ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدىكى يولغا قويۇش لايىھەسى» قاراپ چىقىلدى.

يىغىندا يەنە باشقا ئىشلار تەتقىق قىلىندى.

شۆھرەت زاكىر، شاۋكەت ئىمىن، نۇرلان ئەبىلمەجىن، سۇن جىنلۇڭ، لى پېڭشىن، ليۇ ۋەنلۇڭ، لى ۋېي، شۇ خەيرۇڭ، ئەركىن تۇنىياز، ۋاڭ جۈنجېڭ، تيەن ۋېن، جى جېڭ، سارقىت ئاقان، ياڭ شىن، جاڭ چۈنلىن يىغىنغا قاتناشتى.

(بېشى 1 - بەتتە)

بۇنداق سوئال ئىمىنتوختىنىڭ كاللىسىنى ئىزچىل چىرماپ كەلگەنىدى — جۇغراپىيەلىك ئورنى چەت، يىراقتا، ئەنئەنىۋى زىرائەتلەر مەسىلەن، بۇغداي، كۆممىقوناق قاتارلىقلاردىن قىلىدىغان كىرىم تۆۋەن بولۇپ، نامراتلىق تۇمانىنى ھەرقانچە قىلىپمۇ تارقىتىۋەتكىلى بولمايدىغاندەك قىلاتتى.

بۇرۇلۇش بۇلتۇر كۆرۈلدى. ئاپتونوم رايونلۇق ئىنتىپاق كومىتېتىنىڭ خوتەن ناھىيەسىنىڭ تەۋەككۇل يېزىسى باكدۆك كەنتىدە تۇرۇشلۇق «ئەلرايىنى بىلىش، ئەلگە نەپ يەتكۈزۈش، ئەلنى مايىل قىلىش» خىزمەت ئەترىتى بىلەن كەنت «ئىككى كومىتېت»ى بەنزىسى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىش ۋە ئائىلىلەرگە كىرىپ زىيارەت قىلىش ئارقىلىق، لازىچىلىق كەسپىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشنى قارار قىلدى.

«كەنتىمىزنىڭ كېچە - كۈندۈزلۈك تېمپېراتۇرا پەرقى چوڭ، قىروۋسىز مەزگىلى ئۇزاق، يورۇقلۇق - ئىسسىقلىق بايلىقى مول، ئۇنىڭ ئۈستىگە يەنە كەڭ قۇملۇق يېرى بار بولۇپ، پىگمېنتلىق لازا ئۆستۈرۈشكە ناھايىتى ماس كېلىدۇ.» ئاپتونوم رايونلۇق ئىنتىپاق كومىتېتىنىڭ خوتەن ناھىيەسىنىڭ تەۋەككۇل يېزىسى باكدۆك كەنتىدە تۇرۇشلۇق «ئەلرايىنى بىلىش، ئەلگە نەپ يەتكۈزۈش، ئەلنى مايىل قىلىش» خىزمەت ئەترىتىنىڭ باشلىقى، 1 - شۇجى شۇ يۈۋلۇڭ مۇخبىرلارغا مۇنداق دېدى: «قىلىمىز دەپلا قىلدۇق، بىز دەرھال شىنجاڭ لۇگېڭ يۇقىرى پەن - تېخنىكىسى خوڭئەن تېرىقچىلىق چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى بىلەن ئالاقىلەشتۇق، شىركەت لازا مايسىسى بىلەن تەمىنلىدى ۋە تېخنىكا جەھەتتىن قوللىدى».

بۈگۈنكى كۈندە، باكدۆك كەنتىدە 60 پارنىك ياسالدى. پارنىك سىرتىدا سوغۇق شامال چىقىپ تۇرسىمۇ، پارنىك ئىچى باھاردەك ئىللىق ئىدى، تۈپ - تۈپ لازا مايسىلىرى تۇپراقتا قەيسەرلىك بىلەن ئۆسۈپ، ياپيېشىل، يۇمران بىخ چىقارغان بولۇپ، ئۆسۈش ئەھۋالى كىشىنى خۇشال قىلاتتى.

بۇ پارنىكلارنىڭ ئىگىلىرىنىڭ ھەممىسى نامرات ئائىلىلەر ئىدى. «بۇ پارنىك ھازىر ئائىلىمىزنىڭ ‹ئېچىلىك داستىخىنىم›ىز بولۇپ قالدى.» ئىمىنتوختى خۇشال ھالدا مۇنداق دېدى: «تېخنىكلارنىڭ يېتەكلىشى ئارقىلىق، مەن لازىنى ئىلمىي ئۆستۈرۈش تېخنىكىسىنى ئۆگىنىۋالدىم. بۇ يىل 4 - ئايدىن ھازىرغىچە، ئىككى تۈركۈم لازا مايسىسى سېتىپ، جەمئىي 20 مىڭ يۈەن كىرىم قىلدىم، نۆۋەتتە، بىز پۈتۈن ئائىلە بويىچە نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇق».

نۆۋەتتە، باكدۆك كەنتىدىكى پىگمېنتلىق لازا تېرىقچىلىق كۆلىمى 1700 موغا يەتتى ھەم «باشلامچى كارخانا+ھەمكارلىق كوپېراتىپى+دېھقانلار» ئۆستۈرۈش ئەندىزىسى شەكىللەندى، ئۆستۈرۈلگەن لازىلارنى شىنجاڭ لۇگېڭ يۇقىرى پەن - تېخنىكىسى خوڭئەن تېرىقچىلىق چەكلىك مەسئۇلىيەت شىركىتى بىرتۇتاش سېتىۋالىدۇ. ھەمكارلىق كوپېراتىپىغا ئەزا بولغان 210 ئائىلىلىك كەنت ئاھالىسى پىگمېنتلىق لازا ئۆستۈرۈشنىڭ پايدىسىنى كۆردى، مو بېشى كىرىمى 3000 يۈەنگە يەتتى.

پىگمېنتلىق لازا ئۆستۈرۈشتە قىسقىغىنا بىر يىلدىن كۆپرەك ۋاقىتتا مۇشۇنداق نەتىجىگە ئېرىشىش ھەقىقەتەن ئاسان ئەمەس، ھالبۇكى، شۇ يۈۋلۇڭنىڭ كۆڭلىدە بۇ تېخى يېتەرلىك ئەمەس ئىدى. «پۈتۈن كەنتتە ئارخىپ تۇرغۇزۇلۇپ كارتا بېكىتىلگەن نامرات ئاھالىدىن 169 ئائىلىلىك 845 ئادەم بار، كۆپچىلىكنىڭ ھەممىسىنى نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن، لازىچىلىق كەسپىنىڭ كۆلىمىنى يەنىمۇ كېڭەيتىشكە توغرا كېلىدۇ» دېدى شۇ يۈۋلۇڭ.

شۇ يۈۋلۇڭنىڭ ئىشخانىسىغا كىرگەندە، تامغا ئېسىلغان «تەۋەككۇل يېزىسى لازىچىلىق كەسپى باغچىسى مەنزىل ئېرىك پىلان خەرىتىسى» ناھايىتى كۆزگە چېلىقىپ تۇراتتى، قۇرۇلۇش تاماملانغان، قۇرۇلۇۋاتقان، قۇرۇلىدىغان ئۈچ بۆلەك رايونغا ئايرىم - ئايرىم ھالدا ئوخشاش بولمىغان رەڭدە بەلگە سېلىنغانىدى.

«ھازىر مايسا يېتىشتۈرۈش بازىسىنىڭ 1 - قاراردىكى 60 پارنىك ۋە پىششىقلاش سېخى قۇرۇلۇپ بولدى، سېخ ئىچىدىكى ماشىنا - ئۈسكۈنىلەرنى تەڭشەش ئارقىلىق ھەر ۋاقىت ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈشكە بولىدۇ.» شۇ يۈۋلۇڭ خەرىتىنى كۆرسىتىپ تۇرۇپ مۇنداق دېدى: «ھازىر مايسا يېتىشتۈرۈش بازىسىنىڭ 2 - قاراردىكى 90 پارنىك چىڭ تۇتۇپ قۇرۇلماقتا، قۇرۇتۇش سېخى ۋە قۇرۇق لازا مەھسۇلاتلىرى سېخىنىڭ قۇرۇلۇشىمۇ كۈنتەرتىپكە كىرگۈزۈلدى، سېخ يىلىغا سەككىز ئاي يۈرۈشىدىغان بولۇپ، 40 نەچچە كەنت ئاھالىسىنى مۇقىم ئىشقا ئورۇنلاشتۇرالايدۇ. لازىچىلىق پۈتۈن كەسىپ زەنجىرى شەكىللەنگەندىن كېيىن، بىز بۇ جاينى خوتەن ناھىيەسىنىڭ لازا ئۆستۈرۈشتىكى ئۈلگە كۆرسىتىش بازىسى قىلىپ چىقىمىز».

قىپقىزىل لازىلار خۇددى ئۈمىدكە تولغان مەشئەللەرگە ئوخشاش باكدۆك كەنتىدىن چىقىپ، پۈتۈن يېزىغا يەتكۈزۈلدى. نۆۋەتتە، تەۋەككۇل يېزىسىنىڭ لازا ئۆستۈرۈش كۆلىمى 8500 موغا يەتتى، كېلەر يىلىغا بارغاندا، پۈتۈن يېزىنىڭ لازا ئۆستۈرۈش كۆلىمى 10 مىڭ مودىن ئاشۇرۇلۇپ ھەم ئەتراپتىكى يېزىلارغا كېڭەيتىلىپ، دېھقانلارنىڭ كىرىمىنى سىجىل مۇقىم ئاشۇرۇشتىكى يېتەكچى كەسىپكە ئايلاندۇرۇلىدۇ.

لازىچىلىق كەسپى خوتەن ناھىيەسىنىڭ خاس كەسپىدىكى «مۇز تاغنىڭ بىر بۇرجىكى»دىنلا ئىبارەت. 100 مىڭ مو يەردىكى يەم - خەشەك، 5000 مو ئېتىزدىكى كۆكتات، 30 مىليون خالتا زەمبۇرۇغ، 2016 ئەسلىھەلىك يېزا ئىگىلىك پارنىكى... نۆۋەتتە، نامرات ئاھالە خاس كەسىپ «مەخسۇس پويىزى»غا ئولتۇرۇپ، گۈزەل، بەختلىك ئەتىگە يۈرۈش قىلماقتا.

■ تۆت دەرىجىلىك قۇرۇلما ئورنىتىش چارۋا - قۇش باقمىچىلىقىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش

10 - ئاينىڭ 23 - كۈنى سەھەردە، خوتەن ناھىيەسىنىڭ بۇزاق يېزىسى توخۇلا كەنتىدىكى كەنت ئاھالىسى تۇرسۇنباقى سادىر بالدۇرلا ئورنىدىن تۇرۇپ، يەم - خەشەك ۋە سۇنى ئېلىپ توشقان كاتەكلىرىگە كىرىپ، ئۇلارغا ناشتىلىق بەردى.

تۇرسۇنباقى «70 - يىللاردا تۇغۇلغان» بولۇپ، چاچلىرىغا خېلىلا ئاق سانجىلغان، كۆز قۇيرۇقى ۋە پېشانىسىگىمۇ قورۇق چۈشكەنىدى. «نامرات كۈنلەر بەك كۆپ بولۇپ كەتسە، تېز قېرىيدىكەنمىز» دېدى ئۇ.

ھالبۇكى، بۇ يىل 7 - ئايدىن باشلاپ توشقان باققاندىن بۇيان، تۇرسۇنباقى نامرات كۈنلىرىنىڭ تېزلا ئاخىرلىشىدىغانلىقىنى ھېس قىلدى. «يېقىندا مەن بېقىۋاتقان 200دىن ئارتۇق توشقانىنى سېتىپ 3000 يۈەنگە يېقىن پۇل تاپتىم.» كاتەكتە سەكرىشىپ يۈرگەن توشقانلارغا قاراپ، ئۇنىڭ چېھرىدە تەبەسسۇم جىلۋىلەندى.

بۇزاق يېزىسىدا تۇرسۇنباقىغا ئوخشاش توشقان بېقىۋاتقانلاردىن يەنە 2000 ئائىلىلىك بار.

قۇرغاق، ھۆل - يېغىن ئاز بولۇش، كېسەللىك ۋە ھاشارات زىيانداشلىقى ئاز بولۇش، گۆش توشقىنى ياز، كۈز پەسىللىرىدىمۇ ئوڭۇشلۇق كۆپىيەلەيدىغان بولۇش قاتارلىق سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن، شۇ جايدىكى ئاممىنىڭ توشقان بېقىش ئەنئەنىسى ئۇزاق تارىخقا ئىگە ئىدى، لېكىن ئىلگىرى كۆپىنچە بۇ ئىش كىچىك دائىرىدە ئېلىپ بېرىلغاچقا، كۆلەم شەكىللەنمىگەنىدى. بۇ يىل 3 - ئايدا، يەرلىك ھۆكۈمەت شىنجاڭ زاۋتۇ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق تەرەققىيات چەكلىك شىركىتى بىلەن ھەمكارلىشىپ نەسىللىك توشقان باقمىچىلىقى ئۈلگە كۆرسىتىش بازىسى بەرپا قىلدى. نۆۋەتتە، 1 - قاراردىكى 10 مىڭ كىۋادرات مېتىردىن ئارتۇق زاۋۇت ئۆيى، 35 مىڭدىن ئارتۇق كاتەك ئىشلىتىشكە كىرىشتۈرۈلدى.

«توشقان بېقىشقا قارىتا، دەسلەپتە يۇرتداشلارمۇ كۆزىتىش پوزىتسىيەسىدە بولدى.» شىنجاڭ زاۋتۇ دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق تەرەققىيات چەكلىك شىركىتىنىڭ باش دىرېكتورى ۋاڭ يۈ مۇنداق دېدى: «‹توشقان بېقىش باشلامچىلىرى›نىڭ ئۈلگە كۆرسىتىشى ئارقىلىق، كەنت ئاھالىلىرى توشقان بېقىش ئارقىلىق كىرىمنى ئاشۇرغىلى بولىدىغانلىقىنى ھەقىقىي كۆرۈپ يەتتى».

خوتەن ۋىلايىتى پىلانلىغان «شىركەت+ھەمكارلىق كوپېراتىپى+بازا+دېھقانلار»دىن ئىبارەت تۆت دەرىجىلىك قۇرۇلما ئەندىزىسىگە تايىنىپ، گۆش توشقىنى باقمىچىلىقى خۇددى بىر تورغا ئوخشاش تېز سۈرئەتتە بۇزاق يېزىسىغا يېيىلدى. نۆۋەتتە بۇ يېزىدىكى ھەربىر ئائىلە ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 100دىن نەسىللىك توشقان بېقىۋاتىدۇ. پۇقرالارنىڭ توشقىنى بار بولدى، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشتىن غەم قىلمايدىغان بولدى.

«نۆۋەتتە بۇزاق يېزىسىدا نەسىللىك توشقان باقمىچىلىقى ئۈلگە كۆرسىتىش بازىسىنىڭ 2 - قاراردىكى تۈرى قۇرۇلۇۋاتىدۇ، بازا ئىشلەپچىقىرىشقا كىرىشتۈرۈلۈپ تىجارەت باشلىغاندىن كېيىن 200 كىشىنىڭ يېقىن ئەتراپتا، شۇ جايدا ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا تۈرتكە بولىدۇ» دېدى بۇزاق يېزىسىنىڭ مۇئاۋىن يېزا باشلىقى لۇ جىيېنپىڭ.

بۇزاق يېزىسىنىڭ توشقانچىلىق كەسپى «بىر سەكرەش» بىلەنلا قايىنام - تاشقىنلىققا تولدى، لاگرۇ يېزىسىدىكى ئورمان كەكلىكىمۇ ئادەتتىكى پۇقرالارنىڭ ئۆيلىرىگە كىرىپ، شۇ جايدىكى ئاممىنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلۇش يولىدىكى «قۇت قۇشى»غا ئايلاندى.

«غۇق - غۇق - غۇق، غۇق - غۇق - غۇق...» 10 - ئاينىڭ 22 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن، لاگرۇ يېزىسىدىكى ئورمان كەكلىكى باقمىچىلىق بازىسىدا ئورمان كەكلىكلىرىنىڭ سايرىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى. نۇر جامال ئورمان كەكلىكلىرىنىڭ بۇ «ئومۇمىي خور»ى ئىچىدە بىر كۈنلۈك خىزمىتىنى باشلىدى.

تازىلىق قىلىش، سۇ، دان بېرىش، بازىدا يېرىم يىلدىن كۆپرەك ئىشلەپ، نۇرنىڭ ئورمان كەكلىكى بېقىش سەۋىيەسى بارغانسېرى ئۆستى، ھەر ئايدىكى 2000 يۈەن كىرىم ئۇلار بىر ئائىلە كىشىلىرىنىڭ تۇرمۇش سەۋىيەسىنى خېلىلا ئۆستۈردى.

نۇر لاگرۇ يېزىسىدىكى نامرات ئاھالە بولۇپ، ئورمان كەكلىكى باقمىچىلىق بازىسى قۇرۇلغاندىن كېيىن ئۇ بازىغا بېرىپ ئىشلەشنى ئىلتىماس قىلدى. «مەن ۋە ئۈچ قوشنام بازىدا ئىشلەيمىز، ھەم پۇل تاپالايمىز، ھەم ئۆيگە قارىيالايمىز، يەنە مەخسۇس تېخنىكلار بىزگە باقمىچىلىق ئۇسۇلىنى ئۆگىتىدۇ، ھازىر مەنمۇ تېخنىك بولۇپ قالدىم.» ئۇ تولۇپ تاشقان ئىشەنچ بىلەن مۇنداق دېدى: «بۇ جايدا ئىشلەش بىلەن بىللە، ئۆيۈمدىمۇ ئورمان كەكلىكى بېقىشنى ئىلتىماس قىلدىم، مۇشۇنداق قىلغاندا ئىككى ئۆلۈش كىرىمىم بار بولىدۇ، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇشىمىز كۆز ئالدىمىزدىلا».

لاگرۇ يېزىسى ئورمان كەكلىكى باقمىچىلىق بازىسى شەندۇڭ دەنشيەن ناھىيەسى داياڭ ئەتىۋارلىق قۇش شىركىتىنى باشلامچى قىلىپ نۇقتىلىق تۈرتكە بولدى، بازىدا چىقىرىلغان ئورمان كەكلىكى چۈجىلىرى نامرات ئائىلىلەرنىڭ بېقىشىغا بېرىلدى، ئۈچ ئاي بېقىپ چوڭ قىلىش ئارقىلىق شۇ جايدىكى ھەمكارلىق كوپېراتىپى شىركەتنىڭ بېقىپ چوڭ قىلىنغان ئورمان كەكلىكلىرىنى بىرتۇتاش سېتىۋېلىشى، سېتىشقا ماسلاشتى، ھەربىر ئورمان كەكلىكى نامرات ئائىلىلەرگە تۆت يۈەندىن ساپ پايدا ئېلىپ كەلدى. 9 - ئايدىن باشلاپ، ئورمان كەكلىكى باقمىچىلىق بازىسى ھەر كۈنى 1500 نەسىللىك ئورمان كەكلىكى چۈجىسىنى تۇخۇمدىن چىقاردى، نۆۋەتتە 80 ئائىلە 16 مىڭ ئورمان كەكلىكىنى بېقىش كۆلىمىگە يەتتى. بۇ يىلنىڭ ئاخىرى نەسىللىك ئورمان كەكلىكىنىڭ 200 مىڭغا يېتىشى مۆلچەرلەنمەكتە، يىل ئىچىدە 148 مىڭ تاۋار ئورمان كەكلىكىنىڭ كاتەكتىن چىقىشى مۆلچەرلەنمەكتە.

«شىركەت+ھەمكارلىق كوپېراتىپى+بازا+دېھقانلار» تۆت دەرىجىلىك قۇرۇلما ئەندىزىسىنى ئەمەلىيلەشتۈرۈش ئارقىلىق، «توشقان، كەپتەر، قوي، غاز، ئورمان كەكلىكى»دىن ئىبارەت بەش چوڭ چارۋا - قۇش كەسپى يولغا قويۇلدى، بۇ يىلنىڭ يىل ئاخىرىغا بارغاندا خوتەن ناھىيەسى 150 مىڭدىن كۆپ گۆش قويى، 70 مىڭ 100 جۈپ نەسىللىك كەپتەر، 200 مىڭ توشقان، 100 مىڭ غاز، 140 مىڭ ئورمان كەكلىكى بار بولغان باقمىچىلىق كۆلىمى شەكىللەندۈرۈپ، ئارخىپ تۇرغۇزۇلۇپ كارتا بېكىتىلگەن 11 مىڭ 952 نامرات ئائىلىنىڭ كىرىمنى ئاشۇرۇشىغا تۈرتكە بولىدۇ.

■ كارخانىلار توپلىنىش «ئاياغچىلىق، توقۇمىچىلىق» مەيدانىغا كېلىش

ۋاقىتنى بىر يىل ئىلگىرىكىگە قايتۇرغاندا، كەبىر ئابدۇغېنى تۇرمۇشىدا بۇنداق تېز ئۆزگىرىش بولىدىغانلىقىنى ھەرقانداق قىلىپمۇ ئويلاپ يېتەلمەيتتى.

كەبىر خوتەن ناھىيەسىنىڭ يېڭىئاۋات يېزىسى يېڭىئاۋات كەنتىدىكى نامرات ئاھالە بولۇپ، بۇلتۇر يىل ئاخىرىدا باشقا جايغا كۆچۈرۈش تۈرىنىڭ پايدىسى بىلەن، كەبىر ئائىلىسى خوتەن ناھىيەسىنىڭ شاتىيەن مەھەللىسىگە «بوغچىسىنى كۆتۈرۈپلا كۆچۈپ كىردى.» 80 كىۋادرات مېتىرلىق يېڭى ئۆي ئۈچ ياتاق، ئىككى زاللىق بولۇپ، جەنۇبتىن شىمالغا ھاۋا ئۆتۈشۈپ تۇراتتى. «چۈش كۆرۈۋاتقاندەك ھېس قىلىۋاتىمەن.» ئەمدىلا كۆچۈپ كىرگەندىكى ھېسسىياتى كەبىرنىڭ ھازىرقىدەكلا ئېسىدە ئىدى.

«نامراتلىق ئۇۋىسى»دىن كۆچۈپ چىققاندىن كېيىن قانداق قىلغاندا ئاندىن «نامراتلىق يىلتىزى»نى قومۇرۇپ تاشلىغىلى بولىدۇ؟ شاتىيەن مەھەللىسىگە ئانچە يىراق بولمىغان جايدا خوتەن ناھىيەسى ئاياغچىلىق كەسپى باغچىسىنىڭ ماكانلىشىشى مەسىلىنى ھەل قىلىش يولى بىلەن تەمىنلىدى.

ئۈچ ئاي تەربىيەلىنىش ئارقىلىق، كەبىر شاتىيەن مەھەللىسى ھەمدە ئەتراپتىكى يېزا - بازارلاردىكى 1710 نامرات ئاھالە بىلەن بىللە دېھقاندىن سانائەت ئىشچىسىغا ئايلىنىشتەك تېپ ئۆزگەرتىشنى ئىشقا ئاشۇردى. بۈگۈنكى كۈندە، باغچە رايونى ئىچىدىكى ئىشلەپچىقىرىش سېخىدا ماشىنىلارنىڭ گۈركىرىگەن ئاۋازى بىلەن قولدا ئاياغنىڭ چەمنى بولقىلاۋاتقان ئاۋاز گىرەلىشىپ كەتتى. ئاياللار ئايىغى، ئەرەنچە ئاياغ، بالىلار ئايىغى، قىشلىق ئاياغ... تۈرى كۆپ بولغان ئاياغلار ئۈزلۈكسىز ئىشلەپچىقىرىلىپ، ئوراپ قاچىلانغاندىن كېيىن، ئوتتۇرا ئاسىيادىكى ھەرقايسى دۆلەتلەر ۋە رۇسىيەگە ئېكسپورت قىلىنىدۇ. بۇلتۇر يەنىلا نامراتلىق پاتقىقىدا تىركىشىپ يۈرگەن كەبىر بۈگۈنكى كۈندە باغچە رايونىدىكى خوتەن ناھىيەسى شىنمياۋ ئاياغچىلىق سودا چەكلىك شىركىتى چەمنى شەكىللەندۈرۈش گۇرۇپپىسىنىڭ گۇرۇپپا باشلىقىغا ئايلانغان بولۇپ، 80 نەچچە گۇرۇپپا ئەزاسىنى باشقۇرىدۇ، ئايدا 3000 يۈەن كىرىم قىلىدۇ.

نۆۋەتتە خوتەن ناھىيەسى ئاياغچىلىق كەسپى باغچىسىغا تۈرلۈك ئاياغچىلىق ھەم ياندىش كارخانىدىن 27سى ماكانلىشىپ، 167 ئىشلەپچىقىرىش لىنىيەسى قۇرۇلۇپ، مەھسۇلات تەتقىق قىلىپ ئېچىش، ئىشلەپچىقىرىش، سېتىش ۋە كۆرگەزمە قىلىش، ئامبار ساقلانمىسى ئەشيا ئوبوروتى توپلاشتۇرۇلۇپ بىر گەۋدە قىلىنغان ئۇنىۋېرسال كەسپلەر باغچە رايونىغا ئايلاندى.

«ناھىيەدە باشلامچى كارخانا بولۇش، يېزىدا كۆلەملىك كارخانا (تەۋەلىك رايون زاۋۇتى) بولۇش، كەنتتە ھەمراھ زاۋۇت بولۇشتەك تەرەققىيات ئەندىزىسى بويىچە، خوتەن ناھىيەسى ئاياغچىلىق كەسپى باغچىسى ئەتراپتىكى يېزا - بازارلاردىكى 10 مىڭ ئاممىنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىشىنى يېقىن ئەتراپتا ھەل قىلدى» دېدى شاتىيەن باشقۇرۇش كومىتېتى پارتىيە باش ياچېيكىسىنىڭ شۇجىسى ليۇ شياۋلۇڭ.

تېخىمۇ كۆپ ئەمگەك كۈچلىرى مۇجەسسەملەشكەن كارخانا خوتەن ناھىيەسىنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىش جېڭىدە مۇھىم رول ئوينىماقتا.

بۇزاق يېزىسىدا، شىنجاڭ ئوشلى كىيىم - كېچەك چەكلىك شىركىتىدە بىر جۈپ «تىككۈچى ئاچا - سىڭىل» — ئالتۇنگۈل تۇرسۇنمەمەت بىلەن كامالخان تۇرسۇنمەمەت بار. بۇ جايغا كېلىپ، ئۇلارنىڭ چېۋەر قوللىرى ئاخىر ماھارىتىنى كۆرسىتىدىغان ئورۇن تاپتى.

«ئىلگىرى قوي باققاندا ۋە ئۆي ئىشلىرى بىلەن مەشغۇل بولغاندا، ئۇستىبېشىمىزدىكى توپىنى ھەمىشە قېقىپ تۈگىتەلمەيتتۇق.» ئالتۇنگۈل مۇنداق دېدى: «ھازىر خىزمەت مۇھىتىمىز ياخشىلاندى، شامالدا قالمايمىز، ھۆل - يېغىندا قالمايمىز، كىرىمىمىز ئىلگىرىكىنىڭ نەچچە ھەسسىسىگە توغرا كېلىدۇ».

ئاچا - سىڭىل ئىككىسى بىلەن بىللە سېخقا كىرگەنلەردىن يەنە شۇ جايدىكى 300دىن ئارتۇق نامرات ئايال بار.

27 ئاياغچىلىق كارخانىسى 10 مىڭ 800 ئادەمنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا تۈرتكە بولدى، ئالتە كىيىم - كېچەك كارخانىسى 1300 ئادەمنىڭ ئىشقا ئورۇنلىشىشىغا تۈرتكە بولدى، بەش ئېلېكترون كارخانىسى 1600 ئادەمنى مۇقىم ئىشقا ئورۇنلاشتۇردى... ھازىر، ئاياغچىلىق، كىيىم - كېچەك، ئېلېكترونلۇق قۇراشتۇرۇش، يېمەكلىك پىششىقلاش، تۆمۈر سەنئىتى پىششىقلاش قاتارلىق ئەمگەك كۈچى زىچ كارخانىلار خوتەن ناھىيەسىنىڭ نامراتلىقتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۆتكىلىگە ھۇجۇم قىلىشىغا كۈچلۈك ھەرىكەتلەندۈرگۈچى كۈچ قوشتى، خاس تېرىقچىلىق، چارۋا - قۇش كەسپى، سانائەتتىن ئىبارەت ئۈچ تۈۋرۈك خوتەن ناھىيەسىنىڭ كەسىپ ئارقىلىق نامراتلارنى يۆلىشىدىكى بىر پارچە كۆك ئاسمانغا ئورتاق تىرەك بولدى.

(بېشى 1 - بەتتە)

خاس ئەۋزەل كەسپلەرنى ئۈزلۈكسىز زورايتىش ئارقىلىق، خاس كەسپلەر توپىنى بەرپا قىلدى، خاس كەسپلەر زەنجىرىنى ئۇزارتتى، خوتەن ناھىيەسى ئىلگىرىكى تەرەققىيات كەمتۈكلۈكىنى ھازىر «يوشۇرۇن كۈچ»كە ئايلاندۇردى، تەرەققىيات زاپاس كۈچى ئۈزلۈكسىز كۈچەيدى.

«تىللا تۆكۈلىدىغان دەرەخ» تىكىلىپ، «نامراتلىقنىڭ يىلتىزى» قومۇرۇپ تاشلاندى. كەسپلەر ئارقىلىق نامراتلارنى يۆلەشنى يولغا قويۇش جەريانىدا، خوتەن ناھىيەسى مەنپەئەتنى بىرلەشتۈرۈش مېخانىزمى ئورنىتىپ، باشلامچى كارخانا، ھەمكارلىق كوپېراتىپى، كەسىپ چوڭ ئائىلىلىرىنىڭ «باشلامچى ياۋا غاز»لىق ئۈنۈم ئېففېكتىنى جارى قىلدۇرۇپ، نامرات ئاھالىلەرنى كەسىپ زەنجىرىگە پۇختا «كىرگۈزۈپ»، ئۇلارنىڭ ھەم «يانچۇق»نى تومپايتىپ، ھەم «بىلىم»نى ئاشۇرۇپ، نامرات ئاممىنى كەسىپ تەرەققىياتىنىڭ پايدىسىدىن بەھرىلەندۈرۈش بىلەن بىللە، نامراتلىقتىن قۇتۇلۇپ بېيىشنىڭ ئىچكى ھەرىكەتلەندۈرگۈچ كۈچىنى ئۇرغۇتتى.

بۈگۈنكى كۈندە، خوتەن ناھىيەسىنىڭ كەسىپ ئارقىلىق نامراتلارنى يۆلىشىدە «رەڭگارەڭ گۈللەر ئېچىلغان، باغلار گۈلزارلىققا تولغان» ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى، «كەسپلەر گۈللىنىش، يېزا - كەنتلەر ئاۋاتلىشىش، پۇقرالار بېيىش»تەك گۈزەل مەنزىرە رېئاللىققا ئايلانماقتا.